EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 07 24
COM(2025) 423 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 77 straipsnį

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 77 straipsnį

TEISINIS PAGRINDAS

Tarnybos nuostatų (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m.[1]) 77 straipsnyje nustatyta, kad pensinis amžius įvertinamas kas penkerius metus, pradedant 2014 m. sausio 1 d., remiantis Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai. Konkrečiai, ataskaitoje nagrinėjama, kaip kito valstybių narių valstybės tarnautojų pensinis amžius ir ES institucijų pareigūnų tikėtina gyvenimo trukmė.

Teisėkūros institucijos taip pat nusprendė, kad prireikus Komisija, ypatingą dėmesį atkreipdama į pokyčius valstybėse narėse, pateikia pasiūlymą, kuriuo atsižvelgiant į tos ataskaitos išvadas pensinis amžius keičiamas.

Šia ataskaita minėta nuostata įgyvendinama nagrinėjant, kaip 2019–2023 m. kito valstybių narių valstybės tarnautojų pensinis amžius ir ES institucijų pareigūnų tikėtina gyvenimo trukmė.

1. ATASKAITOS APRĖPTIS

Pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnį, valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus ir ES institucijų pareigūnų tikėtinos gyvenimo trukmės raida turėtų būti vertinama kas penkerius metus, taigi ši ataskaita apima penkiametį ataskaitinį laikotarpį – nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d.[2]

Teisėkūros institucijos nustatė materialinę taikymo sritį, apimančią tiek valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus, tiek ES institucijų pareigūnų tikėtinos gyvenimo trukmės raidą. Be to, jos nurodė, kad, vertindama galimybę pensinį amžių pakeisti, Komisija ypatingą dėmesį turėtų atkreipti į pokyčius valstybėse narėse.

2. BENDROJI INFORMACIJA

2.1. Duomenų rinkimas

Eurostatas paprašė valstybių narių ekspertų kasmet teikti duomenis Tarnybos nuostatų 83 straipsnio darbo grupėje (83 straipsnio darbo grupė)[3]. Ši darbo grupė yra kompetentinga kartu su Eurostatu spręsti visus su Tarnybos nuostatų XII priedo įgyvendinimo metodika susijusius klausimus.

Siekdama įvykdyti savo pareigą teikti ataskaitas ir laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalies, Europos Komisija paprašė valstybių narių atstovų 83 straipsnio darbo

[1] 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 1023/2013.

[2] Paprastai buvo naudojami 2019 m. duomenys. Tačiau, kai jų nebuvo, buvo naudojami 2018 m. duomenys.

[3] 83 straipsnio darbo grupė yra ekspertų grupė, į kurią įeina valstybių narių vyriausybių statistikos tarnybos ir Komisijos statistikos tarnyba ESTAT.

grupėje iki 2025 m. kovo mėn. pateikti duomenis apie atitinkamų valstybės tarnautojų pensijų sistemas ir patvirtinti tų duomenų patikimumą. Konkrečiai, reikėjo pateikti duomenis apie ataskaitiniu laikotarpiu taikytą pensinį amžių ir kitas pensijų sistemų veikimo sąlygas.

2.2. Metodiniai aspektai

Pensijų išmokas valstybėse narėse galima palyginti tik tam tikru mastu, nes tarp jų pensijų sistemų esama struktūrinių skirtumų. Visų pirma, valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojų sistemos gali apimti skirtingas tiriamosios visumos grupes, t. y. valstybių narių sistemos apima centrinės valdžios pareigūnus, visus viešojo sektoriaus valstybės tarnautojus arba visus dirbančius gyventojus, įskaitant centrinės valdžios institucijų valstybės tarnautojus.

Be to, tam tikros nacionalinės sistemos yra grindžiamos įmokų pervedimo planais arba einamojo finansavimo modeliu (t. y. kai išėjusiesiems į pensiją paskirstomos dirbančiųjų pensijų įmokos), o ne taupymo planais (pagal kuriuos darbuotojai moka savo būsimos pensijos įmokas). Be to, tam tikrose nacionalinėse sistemose pensinis amžius nustatomas pagal lytį.

Kaip patvirtinta ES teismų praktikoje[4], ES institucijų pareigūnų pensijų sistema yra teorinis (virtualus) fondas, iš kurio mokamos nustatytos išmokos ir kuriame darbuotojo įmokos naudojamos būsimoms įmokų mokėtojų pensijoms finansuoti. Įmokos faktiškai padengia tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančias išlaidas ir niekaip nėra susijusios su tų metų pensijų išlaidomis[5].

2.3. Įprasto pensinio amžiaus apibrėžtis

Tarnybos nuostatų 77 straipsnyje nurodyta, koks yra pensinis amžius. Jis taip pat laikomas įprastu pensiniu amžiumi. Šis terminas žymi amžių, kurio sulaukę ES institucijų darbuotojai automatiškai išeina į pensiją, nebaudžiami pinigine nuobauda. 2014 m. sausio 1 d. įprastas ES institucijų darbuotojų, įdarbintų nuo 2014 m., pensinis amžius padidintas iki 66 metų. Iki tos dienos įdarbintiems darbuotojams taikomos pereinamojo laikotarpio nuostatos.

Taikomos dvi nuo įprasto pensinio amžiaus nukrypti leidžiančios nuostatos:

- pirma, darbuotojai gali prašyti leidimo į pensiją išeiti anksčiau laiko, t. y. nesulaukę įprasto pensinio amžiaus. 2014 m. sausio 1 d. visų darbuotojų ankstyvo išėjimo į pensiją amžius padidintas iki 58 metų. Išeinantiesiems į pensiją anksčiau laiko visada taikomos didelės piniginės nuobaudos[6];
- antra, jei darbuotojai to patys prašo ir jei, paskyrimų tarnybos nuomone, tai pateisinama tarnybos interesais, jie gali tarnybą tęsti iki 67 metų. Išimties tvarka darbuotojai gali tarnybą tęsti iki 70 metų – tokiu atveju jie automatiškai išeina į pensiją paskutinę mėnesio, kurį jie sulaukia tokio amžiaus, dieną.

Remdamosi tuo, kas išdėstyta pirmiau, 83 straipsnio darbo grupėje atitinkamus duomenis apie įprastą pensinį amžių, minimalų pensinį amžių ir maksimalų pensinį amžių pateikė dauguma valstybių narių.

---

4 Žr. pvz., Sprendimo *Wils / Parlamentas*, F-105/05, 85 punktą ir Sprendimo *Purvis / Parlamentas*, T-439/09, 45 punktą.

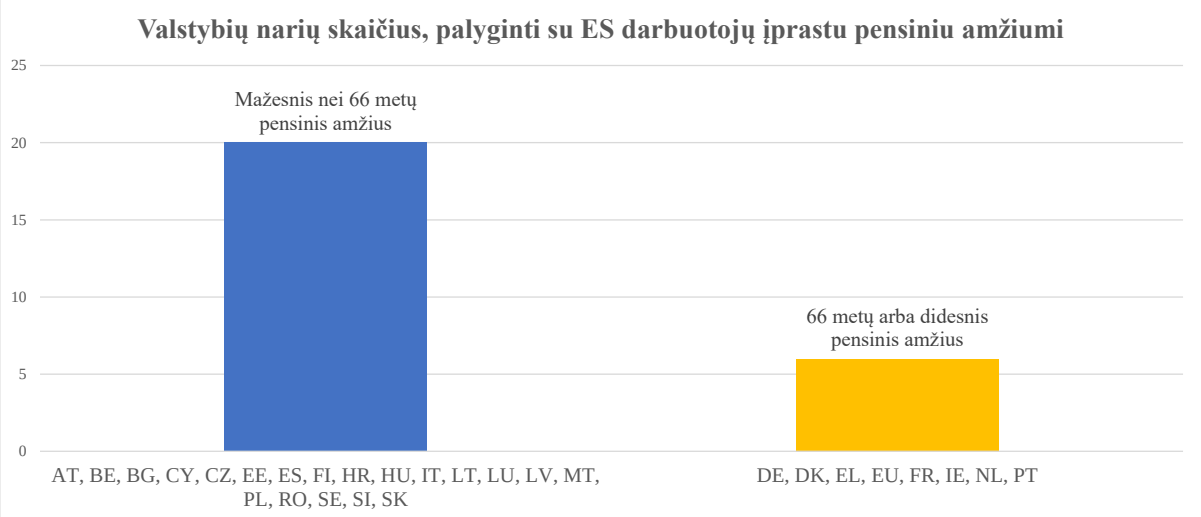
5 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Tarnybos nuostatų XII priedo taikymo, COM(2018) 829 *final*.

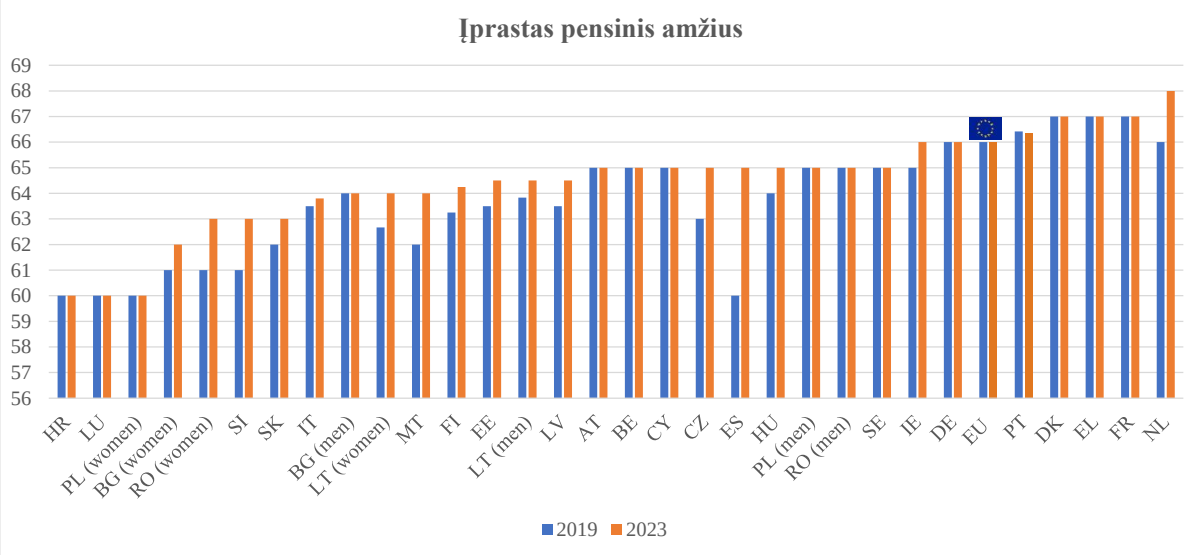
6 Pagal Tarnybos nuostatų VIII priedo 9 straipsnį, atitinkama pensija sumažinama po 3,5 proc. už kiekvienus metus nuo faktinio išėjimo į pensiją amžiaus iki nustatyto pensinio amžiaus.

3. VALSTYBIŲ NARIŲ CENTRINIŲ TARNYBŲ VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATITINKAMO PENSINIO AMŽIAUS RAIDA

Toliau pateikiamose diagramose parodytas valstybių narių centrinėse tarnybose dirbančių valstybės tarnautojų įprastas pensinis amžius, minimalus pensinis amžius ir maksimalus pensinis amžius. Lentelėse nenurodytos valstybės narės arba tik prie vienų metų nurodytos valstybės narės duomenų Eurostatui nepateikė arba minimalaus ar maksimalaus pensinio amžiaus nėra nustačiusios[7].

3.1. Valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojų įprastas pensinis amžius

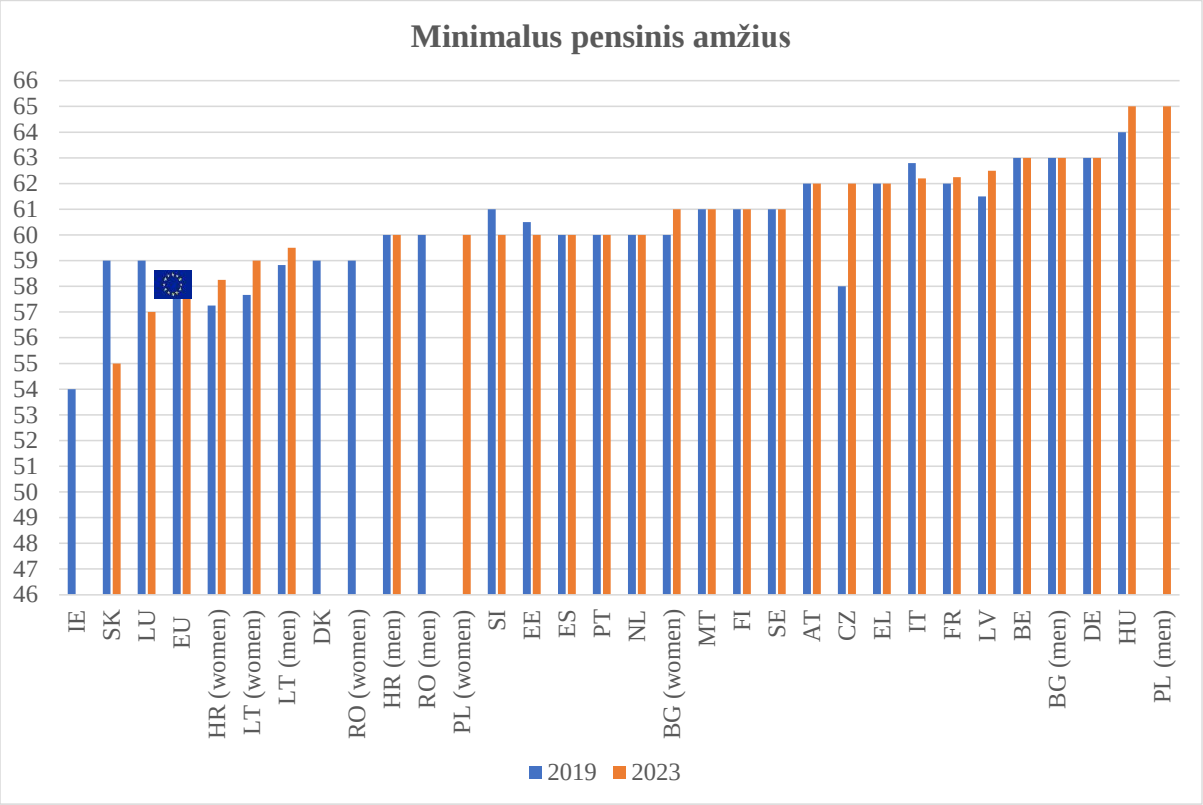

** Italijos valdžios institucijos patvirtino, kad duomenys apskaičiuojami kaip vidurkis, nes Italijoje taikoma skirtinga pensijų skyrimo tvarka. Prancūzijos valdžios institucijos patvirtino, kad „âge d'annulation de la décote" (67 metai) yra amžius, nuo kurio asmuo gali išeiti į pensiją ir gauti visą, be nuobaudų pensiją, net jei jis nemokėjo įmokų reikiamą metų skaičių.*

[7] Kai duomenų nebuvo ir kai įmanoma, buvo vertinami atitinkami nacionalinės teisės aktai.

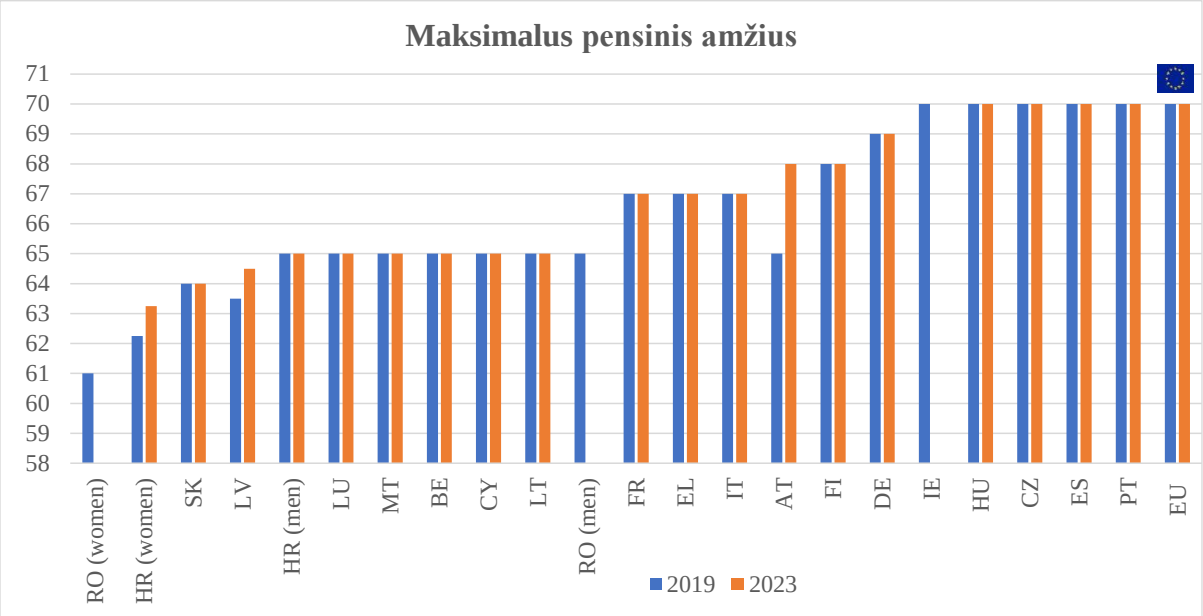
Sulaukusiesiems tokio amžiaus automatiškai apskaičiuojama viso tarifo pensija, neatsižvelgiant į patvirtintą stažą.

3.2. Minimalus pensinis amžius

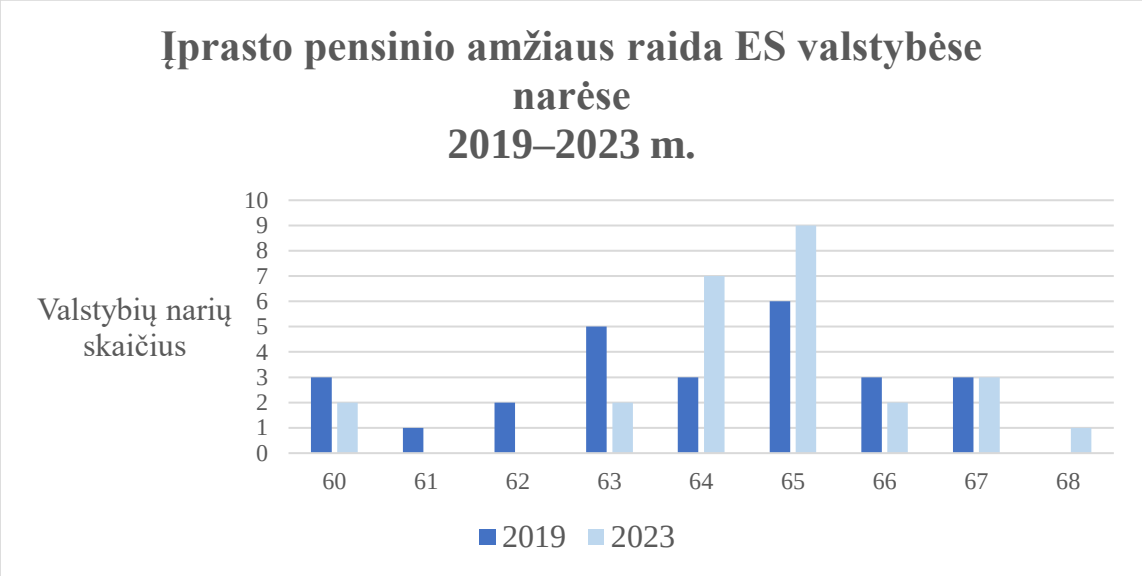

Kaip nurodyta 2.3 skirsnyje, išeinantiesiems į pensiją anksčiau laiko visada taikomos didelės piniginės nuobaudos, nes atitinkama pensija sumažinama po 3,5 proc. už kiekvienus metus nuo faktinio išėjimo į pensiją amžiaus iki nustatyto pensinio amžiaus. Faktiškai darbuotojų, į pensiją išeinančių 58 metų, bruto pensija sumažėja 28 proc. Palyginimo dėlei septyniose valstybėse narėse, kur valstybės tarnybų darbuotojų minimalus pensinis amžius yra didesnis nei 58 metai, nuobaudos už ankstyvą išėjimą į pensiją netaikomos.

3.3. Maksimalus pensinis amžius

3.4. Valstybių narių valstybės tarnautojų pensinio amžiaus raidos vertinimas

** Kalbant apie šalis, kuriose moterų ir vyrų pensinis amžius skiriasi, pirmiau pateiktoje lentelėje nurodoma didžiausia vertė. Kalbant apie šalis, kuriose įprastinis pensinis amžius nurodomas dešimtainiais skaičiais, suapvalinta iki artimiausio sveikojo skaičiaus.*

Pirmiau pateiktose diagramose parodyta, kaip 2019–2023 m. ES valstybėse narėse kito centrinės valdžios tarnybose dirbantiems valstybės tarnautojams nustatytas minimalus, įprastas ir maksimalus pensinis amžius.

Iš jų matyti tam tikrų skirtumų, nes vienose valstybėse narėse valstybės tarnybų darbuotojams minimalus ar maksimalus pensinis amžius nenustatytas, o kitose valstybėse narėse centrinėse

tarnybose dirbančių valstybės tarnautojų maksimalus pensinis amžius nesiskiria nuo jų įprasto pensinio amžiaus.

Todėl, nors šie surinkti duomenys ir naudingi, nes iš jų galima spręsti apie valstybių narių centrinių tarnybų tarnautojams nustatytą pensinį amžių, lyginti reikėtų atsargiai.

2019 m. vertinimas parodė, kad keturių valstybių narių valstybės tarnybų darbuotojų įprastas pensinis amžius buvo didesnis nei įprastas ES institucijų darbuotojų pensinis amžius (66 metai), o įprastas visų valstybių narių valstybės tarnybų darbuotojų pensinis amžius svyravo nuo 60 iki 67 metų.

2023 m. vertinimas rodo, kad penkių valstybių narių valstybės tarnybų darbuotojų įprastas pensinis amžius buvo didesnis nei įprastas ES institucijų darbuotojų pensinis amžius, o įprastas visų valstybių narių valstybės tarnybų darbuotojų pensinis amžius svyravo nuo 60 iki 68 metų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, daromos šios pastabos:

- po Tarnybos nuostatų 2014 m. dalinio pakeitimo įprastas pensinis amžius, ES institucijų statutiniams darbuotojams taikomas pagal Tarnybos nuostatų 77 straipsnį, tebėra vienas iš didžiausių, palyginti su valstybių narių centrinėse tarnybose dirbantiems valstybės tarnautojams taikomu įprastu pensiniu amžiumi;
- 2023 m. 81 proc.[8] atsakymus pateikusių valstybių narių valstybės tarnybų darbuotojų įprastas pensinis amžius buvo toks pat kaip ir įprastas ES institucijų darbuotojų pensinis amžius arba už jį mažesnis;
- ataskaitiniu laikotarpiu vidutinis įprastas atsakymus pateikusių valstybių narių tarnautojų pensinis amžius padidėjo mažiau nei vienais metais;
- nuo 2004 m. iki 2014 m. įprastam ES institucijų darbuotojų pensiniam amžiui padidėjus nuo 60 iki 66 metų, matyti valstybių narių pastangų pasivyti šiuos valstybės tarnybų tarnautojų rodiklius tendencija;
- ataskaitiniu laikotarpiu tebėra skirtumų tarp valstybių narių valstybės tarnybų;
- dabartinis maksimalus ES institucijų darbuotojų pensinis amžius (70 metų) atitinka aukščiausią valstybių narių centrinių tarnybų valstybės tarnautojams taikomą standartą;
- minimalus ES institucijų darbuotojų pensinis amžius yra vienas iš mažiausių. Palyginimo dėlei septyniose valstybėse narėse, kur valstybės tarnybų tarnautojų minimalus pensinis amžius yra didesnis nei 58 metai, nuobaudos už ankstyvą išėjimą į pensiją netaikomos[9].

4. ES INSTITUCIJŲ PAREIGŪNŲ TIKĖTINOS GYVENIMO TRUKMĖS RAIDA

ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės raidos vertinimas grindžiamas Tarnybos nuostatų XII priede nustatytais demografiniais parametrais. Tie patys parametrai naudojami atliekant metinį ir penkiametį ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos aktuarinį vertinimą.

---

[8] Airija 2025 m. kovo mėn. vykdytose rašytinėse konsultacijose nedalyvavo. Siekiant atlikti šiuos skaičiavimus, Airijos valstybės tarnautojų įprastinis pensinis amžius patikrintas oficialiuose internetiniuose jos viešųjų išlaidų, nacionalinės plėtros plano įgyvendinimo ir reformų departamento šaltiniuose (https://www.publicservicepensions.gov.ie/en/topic/retirement-ages-in-the-public-service/).

[9] Nuo 2014 m. išeinantiesiems į pensiją anksčiau laiko visada taikomos didelės piniginės nuobaudos, nes atitinkama pensija sumažinama po 3,5 proc. už kiekvienus metus nuo faktinio išėjimo į pensiją amžiaus iki nustatyto pensinio amžiaus.

Eurostatas kasmet renka šiuos demografinius duomenis remdamasis sistemos dalyvių tiriamosios visumos, kurią sudaro faktiškai dirbantys darbuotojai ir pensininkai, stebėjimais. Ši informacija gaunama iš institucijų ir agentūrų, kurių darbuotojai yra šios sistemos dalyviai.

2023 m. gyvenimo trukmės lentelė (EULT) yra perspektyvinė[10]. Ji parengta remiantis ilgalaikiu visų ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos narių mirtingumo stebėjimu (duomenys suskirstyti pagal amžių ir lytį). ES institucijų pareigūnų pensijų sistemai vertinti naudojamos gyvenimo trukmės lentelės atnaujinamos kas penkerius metus[11], kad atspindėtų naujausius mirtingumo rodiklius.

4.1. Metodiniai aspektai

Eurostatas perspektyvinėmis gyvenimo trukmės lentelėmis naudojosi atlikdamas penkiamečius 2019 ir 2023 m. ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos vertinimus, atitinkamai 2018 m. ES gyvenimo trukmės lentele ir 2023 m. ES gyvenimo trukmės lentele. Abi gyvenimo trukmės lenteles peržiūrėjo ir patvirtino dvi skirtingos pagal Tarnybos nuostatų XII priedo 13 straipsnio 2 dalį paskirtos nepriklausomų išorės aktuarų bendrovės.

Į perspektyvines gyvenimo trukmės lenteles mirtingumo rodikliai įtraukiami atsižvelgiant į lytį, amžių ir į atitinkamus metus. Šiose lentelėse į numatomus būsimus mirtingumo pokyčius atsižvelgiama paisant nustatytų ir numatomų apibrėžtos tiriamosios asmenų visumos mirtingumo pokyčių visu jų gyvenimo laikotarpiu. Pavyzdžiui, tikėtina gyvenimo trukmė sulaukus 65 metų 2023 m. būtų atnaujinta atsižvelgiant į 2023 m. nustatytą 65 metų asmenų mirtingumo rodiklį, 2024 m. numatomą 66 metų asmenų mirtingumo rodiklį, 2025 m. numatomą 67 metų asmenų mirtingumo rodiklį ir t. t. – taip galima numatyti būsimus mirtingumo pokyčius.

Palyginimo dėlei momentinėms gyvenimo trukmės lentelėms parengti naudojami vienų (arba kelerių) metų mirtingumo rodikliai ir daroma prielaida, kad tie rodikliai nesikeis visą likusį asmens gyvenimą. Tai reiškia, kad jos būtų rengiamos neatsižvelgiant į vėlesnius mirtingumo rodiklių pokyčius. Taigi momentinės gyvenimo trukmės lentelės atspindi vidutinį papildomų metų, kuriuos asmuo nugyventų, skaičių, jei visam likusiam jo gyvenimui būtų taikomi tam tikros vietovės tam tikro laikotarpio asmenų mirtingumo pagal amžių rodikliai. Šiose lentelėse atsižvelgiama į tai, kad senstant mirtingumas vidutiniškai didėja, tačiau jos neatspindi laikui bėgant vykstančios mirtingumo raidos. Šiuo atveju daroma prielaida, kad būsimas mirtingumas bus lygiai toks pat kaip ir dabartinis mirtingumas.

Eurostato parengtose 2023 m. perspektyvinėse ES gyvenimo trukmės lentelėse atsižvelgiama į nuolatinio tikėtinos gyvenimo trukmės ilgėjimo per 18 metų laikotarpį tendenciją, grindžiamą ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos dalyvių tiriamosios visumos mirtingumo raida. Ši lentelė grindžiama ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos dalyvių mirtingumo stebėjimu: toks metodas įmanomas atsižvelgiant į ES institucijų pareigūnų pensijų sistemos populiacijos dydį ir leidžia išvengti galimo išorinio šališkumo, kuris atsirastų naudojant išorinius duomenis.

Naudojamos perspektyvinės gyvenimo trukmės lentelės atitinka geriausią aktuarinę praktiką. Nors nėra aišku, ar tikėtina gyvenimo trukmė nuolat ilgės, šiomis prielaidomis remiamasi nustatant darbuotojų tikėtiną gyvenimo trukmę. Šią tikėtiną gyvenimo trukmę atspindi ES

[10] Perspektyvinė gyvenimo trukmės lentelė – tai gyvenimo trukmės lentelė, kuriai parengti naudojami ne dabartiniai ar ankstesni, o būsimi prognozuojami mirtingumo rodikliai. Jos paskirtis yra įvertinti tikėtiną gyvenimo trukmę ir išgyvenamumo tikimybę, darant prielaidą, kad mirtingumas ilgainiui kis (paprastai dėl pažangos, susijusios su sveikatos priežiūra, gyvenimo lygiu ir technologijomis – mažės).

[11] Tarnybos nuostatų XII priedo 9 straipsnis.

institucijų pareigūnų pensijų sistemos įsipareigojimai, nes ja remiantis pensijų įmokų tarifas kasmet pakoreguojamas, siekiant užtikrinti šios sistemos pusiausvyrą.

Galiausiai, apskaičiuodamas tikėtiną gyvenimo trukmę, Eurostatas naudojo metodiką (kuriai pritarė metodiką ir rezultatus patvirtinę išorės aktuarai), pagal kurią COVID-19 pandemijos paveikti metai nebuvo pervertinti. Ši metodika atspindi geriausią aktuarinę praktiką ir dėl jos valstybės narės taip pat susitarė 83 straipsnio darbo grupėje.

4.2. ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės 2019 ir 2023 m. palyginimas

Vyrų ir moterų mirtingumas skiriasi, todėl tiek 2019 m., tiek 2023 m. aktuarinės gyvenimo trukmės lentelėse duomenys apskaičiuoti atskirai ir suskirstyti pagal lytį ir amžių.

Vyrai Moterys

Amžius	Tikėtina gyvenimo trukmė 2019 m.	Tikėtina gyvenimo trukmė 2023 m.	Tikėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimas (2019–2023 m.)
18	65,9	66,1	0,212
19	64,9	65,2	0,216
20	64,0	64,2	0,220
21	63,0	63,2	0,224
22	62,0	62,2	0,229
23	61,0	61,2	0,233
24	60,0	60,3	0,237
25	59,0	59,3	0,242
26	58,1	58,3	0,248
27	57,1	57,3	0,252
28	56,1	56,3	0,255
29	55,1	55,4	0,259
30	54,1	54,4	0,263
31	53,1	53,4	0,266
32	52,1	52,4	0,270
33	51,2	51,4	0,273
34	50,2	50,4	0,275
35	49,2	49,5	0,278
36	48,2	48,5	0,280
37	47,2	47,5	0,282
38	46,2	46,5	0,283
39	45,3	45,5	0,284
40	44,3	44,6	0,282
41	43,3	43,6	0,281
42	42,3	42,6	0,278
43	41,3	41,6	0,274
44	40,4	40,6	0,269
45	39,4	39,7	0,262
46	38,4	38,7	0,253
47	37,5	37,7	0,244
48	36,5	36,8	0,233
49	35,6	35,8	0,223
50	34,6	34,8	0,211
51	33,7	33,9	0,199
52	32,7	32,9	0,186
53	31,8	31,9	0,174

Amžius	Tikėtina gyvenimo trukmė 2019 m.	Tikėtina gyvenimo trukmė 2023 m.	Tikėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimas (2019–2023 m.)
18	68,4	68,9	0,486
19	67,4	67,9	0,486
20	66,4	66,9	0,486
21	65,5	65,9	0,485
22	64,5	65,0	0,484
23	63,5	64,0	0,483
24	62,5	63,0	0,482
25	61,5	62,0	0,482
26	60,5	61,0	0,482
27	59,5	60,0	0,482
28	58,5	59,0	0,482
29	57,5	58,0	0,483
30	56,5	57,0	0,484
31	55,6	56,0	0,484
32	54,6	55,1	0,485
33	53,6	54,1	0,485
34	52,6	53,1	0,486
35	51,6	52,1	0,487
36	50,6	51,1	0,486
37	49,6	50,1	0,487
38	48,6	49,1	0,486
39	47,7	48,1	0,486
40	46,7	47,2	0,485
41	45,7	46,2	0,483
42	44,7	45,2	0,481
43	43,7	44,2	0,478
44	42,8	43,2	0,474
45	41,8	42,3	0,470
46	40,8	41,3	0,465
47	39,8	40,3	0,459
48	38,9	39,3	0,453
49	37,9	38,4	0,445
50	37,0	37,4	0,437
51	36,0	36,4	0,429
52	35,0	35,5	0,421
53	34,1	34,5	0,412

54	30,8	31,0	0,161
55	29,9	30,1	0,148
56	29,0	29,1	0,135
57	28,1	28,2	0,122
58	27,1	27,3	0,109
59	26,2	26,3	0,096
60	25,3	25,4	0,084
61	24,4	24,5	0,073
62	23,6	23,6	0,062
63	22,7	22,7	0,053
64	21,8	21,8	0,045
65	20,9	21,0	0,038
66	20,1	20,1	0,039

54	33,1	33,5	0,402
55	32,2	32,6	0,393
56	31,3	31,6	0,383
57	30,3	30,7	0,372
58	29,4	29,8	0,361
59	28,5	28,8	0,351
60	27,6	27,9	0,340
61	26,7	27,0	0,328
62	25,8	26,1	0,316
63	24,9	25,2	0,305
64	24,0	24,3	0,293
65	23,1	23,4	0,281
66	22,3	22,5	0,270

Iš faktiškai dirbančių (18–66 metų[12]) darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės 2019 ir 2023 m. palyginimo matyti, kad ji šiek tiek pailgėjo.

Iš 2023 m. vyrų tikėtinos gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad ji pailgėjo labai nedaug: nuo 0,212 metų (dviejų mėnesių ir 17 dienų) kalbant apie jaunesnius faktiškai dirbančius darbuotojus iki 0,039 metų (14 dienų) sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

Iš 2023 m. moterų tikėtinos gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad ji pailgėjo nedaug: nuo 0,486 metų (penkių mėnesių ir 27 dienų) kalbant apie jaunesnes faktiškai dirbančias darbuotojas iki 0,270 metų (trijų mėnesių ir 9 dienų) sulaukus pensinio amžiaus.

Apskritai iš ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės raidos lentelių matyti, kad ji pailgėjo labai nedaug, t. y. keturiais mėnesiais kalbant apie jaunesnius darbuotojus ir dviem mėnesiais sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

Analizuojant ankstesnius tikėtinos gyvenimo trukmės vertinimus, iš 2018 m. vyrų tikėtinos gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad ji pailgėjo labai nedaug: nuo 0,078 metų (28 dienų) kalbant apie jaunesnius faktiškai dirbančius darbuotojus iki 0,184 metų (dviejų mėnesių ir septynių dienų) sulaukus įprasto pensinio amžiaus. Iš 2018 m. tikėtinos moterų gyvenimo trukmės lentelės matyti, kad ji pailgėjo nedaug: nuo 0,559 metų (šešių mėnesių ir 24 dienų) kalbant apie jaunesnes faktiškai dirbančias darbuotojas iki 0,697 metų (aštuonių mėnesių ir 14 dienų) sulaukus pensinio amžiaus. Apskritai iš ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės raidos lentelių matyti, kad ji šiek tiek pailgėjo, t. y. keturiais mėnesiais kalbant apie jaunesnius darbuotojus ir penkiais mėnesiais sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

2014–2023 m. vyrų tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 0,29 metų (trimis mėnesiais ir 16 dienų) kalbant apie jaunesnius faktiškai dirbančius darbuotojus ir 0,223 metų (dviem mėnesiais ir 21 diena) sulaukus įprasto pensinio amžiaus. Moterų tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 1,045 metų (vienais metais ir 16 dienų) kalbant apie jaunesnes faktiškai dirbančias darbuotojas ir 0,967 metų (11 mėnesių ir 18 dienų) sulaukus įprasto pensinio amžiaus.

5. POKYČIAI VALSTYBĖSE NARĖSE

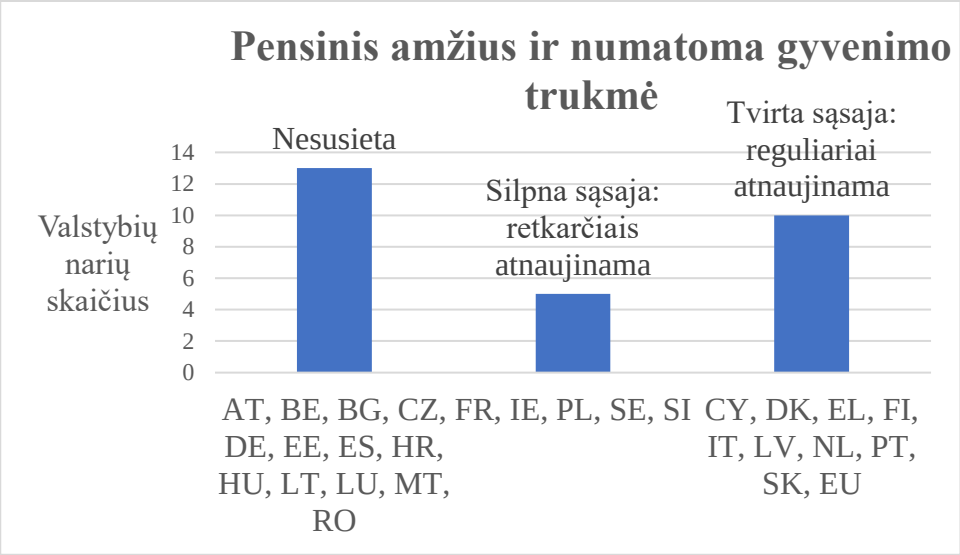
Komisija įvertino ne tik šios ataskaitos 3 ir 4 punktuose nurodytus aspektus, bet ir tam tikrus valstybių narių pensijų sistemų pokyčius.

[12] Pažymėtina, kad, pagal Tarnybos nuostatų 52 straipsnį, galima dirbti iki 67 metų (jeigu tai pateisinama tarnybos interesais) ir iki 70 metų (išimties tvarka).

5.1. Pensinio amžiaus atnaujinimas atsižvelgiant į tikėtinos gyvenimo trukmės raidą

Daugumoje valstybių narių pensinis amžius reguliariai arba retkarčiais atnaujinamas, kad atspindėtų tikėtinos gyvenimo trukmės pokyčius.

Remiantis informacija, kurią atsakymus pateikusios valstybės narės pateikė 83 straipsnio darbo grupėje, valstybės narės yra nustačiusios skirtingus pensinio amžiaus atnaujinimo atsižvelgiant į tikėtinos gyvenimo trukmės raidą metodus.

5.2. Nustatyti valstybių narių pensijų sistemų pokyčiai

Ataskaitiniu laikotarpiu ES pensijų sistemoms turėjo įtakos svarbūs įvykiai. COVID-19 pandemija ir energetikos krizės lėmė precedento neturinčius didelės infliacijos ir prastų ekonominės veiklos rezultatų laikotarpius, kėlusius pavojų daugelio ES piliečių ekonominei padėčiai. Nors tai buvo laikinosios priemonės, valstybės narės daugiausia dėmesio skyrė indeksavimo gerinimui, minimalių pensijų lygio didinimui ir pažeidžiamų asmenų apsaugai[13].

Pagal dabartinius nacionalinės teisės aktus daugelyje valstybių narių pensinis amžius ateinančiais dešimtmečiais turėtų didėti. Tačiau iki 2030 m. daugumoje valstybių narių jis bus mažesnis nei 66 metai ir tik iki 2070 m. pasieks 67 metų vidurkį. Tai daugiausia lems planuojamas vyrų ir moterų pensinio amžiaus suvienodinimas arba reikšmingas tikėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimas [14]. Toks planuojamas pensinio amžiaus pailginimas atitinka teisės aktus, dėl kurių susitarta pastaraisiais metais. Šiuo metu valstybės narės daugiausia dėmesio skiria ne pensinio amžiaus didinimui ir ankstyvo išėjimo į pensiją taisyklių griežtinimui, o skatinimui ilgiau likti darbe ir darbą derinti su išėjimu į pensiją[15]. Keliais atvejais, iš kurių matyti toks pasikeitęs požiūris, valstybės narės ėmėsi reformų, kuriomis mažinamas (planuotas didinti) pensinis amžius[16].

Galiausiai, minėtas tendencijas patvirtina šiuo metu vykdomos ir planuojamomis vykdyti reformos. Pavyzdžiui, kai kurios valstybės narės planuoja padidinti išmokų dydį arba leisti ankstyvą pensiją derinti su darbu. Be to, vienos valstybės narės svarsto imtis skurdo mažinimo

[13] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2024 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 60.
[14] Europos Komisija ir Ekonominės politikos komitetas, *2024 m. ataskaita dėl senėjimo*, p. 22–23.
[15] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2024 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 61.
[16] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2024 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 67.

priemonių, o kitų darbotvarkėje tebėra priemokos ir lankstesnės taisyklės, kuriomis skatinama dirbti ilgiau, be kita ko, jau sulaukus pensinio amžiaus[17].

IŠVADA

(1) Nuo 2019 m. kai kurios valstybės narės pailgino savo centrinės administracijos tarnybose dirbančių valstybės tarnautojų įprastą pensinį amžių. Vis dėlto 2023 m. pabaigoje maždaug 81 proc. atsakymus pateikusių valstybių narių įprastas pensinis amžius buvo toks pat kaip ir teisės aktais nustatytas ES institucijų darbuotojų pensinis amžius (66 metai) arba už jį mažesnis.

(2) Iš ES institucijų darbuotojų tikėtinos gyvenimo trukmės raidos lentelių matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu ji vidutiniškai pailgėjo labai nedaug.

(3) Atsižvelgiant į nustatytą ribotą nacionalinių centrinių tarnybų darbuotojų pensinio amžiaus raidą ir į itin nedidelį ES institucijų darbuotojų tikinėtinos gyvenimo trukmės pailgėjimą, dabartinis ES institucijų darbuotojų pensinis amžius (66 metai) laikomas tinkamu ir atitinkančiu valstybių narių nacionalinėse valstybės tarnybose taikomus aukščiausius standartus.

(4) Pateiktą vertinimą taip pat patvirtina pokyčių valstybėse narėse analizės rezultatai. ES institucijų darbuotojų pensinis amžius, palyginti su pensiniu amžiumi, taikomu pagal valstybių narių nacionalines pensijų sistemas, tebėra vienas iš didžiausių, taip pat atsižvelgiant į planuojamas pensijų reformas. Be to, pastarojo meto įvykiai rodo tendenciją, kad daugiau dėmesio skiriama paskatoms dirbti ilgiau, be kita ko, jau sulaukus pensinio amžiaus, ir derinti darbą su išėjimu į pensiją, o ne pensinio amžiaus didinimui.

(5) Todėl šiuo etapu nėra pagrindo teikti pasiūlymą, kuriuo būtų keičiamas teisės aktais – Tarnybos nuostatų 77 straipsniu – nustatytas pensinis amžius (66 metai).

[17] Europos Komisija ir Socialinės apsaugos komitetas, *2024 m. Pensijų adekvatumo ataskaita*, p. 72.